

<http://www.Yashilmisho.com>

Email: Info@Yashilmisho.com

Print: 1401/02/30

محیط زیست

تعریف محیط زیست از اسم آن مستفاد می شود، یعنی محیطی که بتوان در آن زندگی کرد. لذا ظاهر ظاهرا بسیار ساده بنظر می رسد، در حالیکه مفهوم علمی و کاربردی آن پیچیده، و شامل عوامل و اجزای بی شمار، گسترده و در هم تنیده ای از مجموعه سیستم های پیرامونی است، بطوری که برآیند تأثیرات این سیستم ها کیفیت زندگی را رقم می زند. در اینجا ((سیستم پیرامونی)) بعنوان ترجمه ((اکو سیستم)) آمده است. خصوصیات و انواع آنها موضوع علم ((اکولوژی)) است که به ((بوم شناسی)) ترجمه شده است. محیط زیست مجموعه درهم آمیخته ای از اکوسیستم هات که در برگیرنده اجزایی است که با هم در ارتباط مستقیم و غیر مستقیم قرار دارند و متقابلا بر یکدیگر اثر می گذارند و اثر می پذیرند.

در هر منطقه و در هر محدوده و هر ((محیط پیرامونی)) یک و یا چند اکو سیستم، از مجموعه اکو سیستم های زیر می تواند بیشترین اثر گذاری را داشته باشد و شرایط محیط زیست را تعیین کند.

اکو سیستم جنگل، اکو سیستم مرتع، اکو سیستم فضای سبز، اکو سیستم کشتزارها، مزارع و باغات، اکوسیستم منطقه کویری، اکو سیستم بیابانی، اکو سیستم حیات وحش، اکو سیستم اجتماعات انسانی، اکو سیستم کوهستانی، اکوسیستم ریخت شناسی (ژئو مورفولوژی)، اکو سیستم زمین شناختی، اکو سیستم خاک ها، اکو سیستم دشت و کوهستان و که این ها را ((اکو سیستم خشکی)) می نامند. اکو سیستم های آبی شامل اکو سیستم دریا، اکو سیستم دریاچه، اکو سیستم رودخانه ها، اکو سیستم سرداب ها، باتلاق ها، اکو سیستم تالاب ها، اکو سیستم اقیانوس ها، و است.

شرایط آب و هوا و تغییرات آن یکی از اکو سیستم های مهم و اثر گذار در هر منطقه و محیط پیرامونی است. اکو سیستم ها تقسیمات دیگری هم دارد که مورد بحث ما نیست.

اگر اکو سیستم های بالا، تغییر و تحول آنها را در زمان و مکان در نظر بگیریم ملاحظه می شود که هر یک از این اکو سیستم ها به دهها و صد ها پارامتر، و تأثیرات متقابل فی ما بین وابسته اند و بر آیند همه این پارامترهاست که وضعیت محیط زیست یک منطقه و محدوده را تعریف و تعیین می کند.

بطوری که ملاحظه می شود در مسئله محیط زیست اکو سیستم های مختلف و مباحث و شاخه های علمی بسیاری از جمله علوم تجربی، علوم توصیف علوم طبیعی و علوم انسانی همانند.

گیاه شناسی، هوا شناسی، زیست شناسی، میکروبیولوژی، زمین شناسی، جغرافیای طبیعی و انسانی، جانور شناسی، خشره شناسی، علوم مرتبط با جنگل و مراتع، کشاورزی، جامعه شناسی، روانشناسی، علم اقتصاد (اکونومتری)، جمعیت شناسی، علم بهداشت و علوم پزشکی، علم تغذیه، خاک شناسی علوم آب و آبیاری، آبشناسی، فیزیک جو، اقیانوس شناسی، علوم مربوط به دریاها و دریاچه ها و جانوران دریایی و در حد گسترده ای دخالت دارد. امروزه محیط زیست و پیشگیری از تخریب آن، که متأسفانه شاید تنها توسط انسان صورت می گیرد، از مهمترین مسایل مجامع و نهادهای مدنی است. انسان از یکسو بیشترین بهره را از محیط زیست سالم می برد از طرف دیگر بیشترین صدمه را به آن وارد می کند و این ((نقض غرض)) گره کوری است که لازم است بصورت جدی گشوده شود، و نهادهای غیر دولتی و ((ان-جی-او)) ها یکی از راه حل های مهم به شمار می رود که در جوامع مدنی به آن پرداخته می شود، در این رابطه وجود این نهاد در شهرستان شیبستر نشان دهنده درجه بالای فرهنگ پویای مردمان این منطقه است. نهاد محیط زیست بیش از سیزده سال است در سخت ترین شرایط به حیات پویایی خود همچنان ادامه می دهد ((چراغ این خانه عشق همواره روشن باد)) چه ((هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق)).

عوامل تهدید کننده آینده جهان و مدنیت:

۱- مهمترین عامل تهدید کننده جهان، به ویژه تمدن نوپای امروزی، و جلوگیری از روند تکامل، تخریب محیط زیست است. عوامل دیگر که بر شمرده خواهد شد با ایجاد اختلال در اکو سیستم های مختلف، و بصورت مستقیم و یا غیر مستقیم منجر به تخریب محیط زیست می شوند.

تخریب محیط زیست موجب خواهد شد تا مدنیت امروزی در عرصه های علم، فن آوری، هنر اختراعات، اکتشافات و ابداعات در همه بخش های دانش و پیش از میان بر خیزد و شکل گیری تدریجی جوامعی که در آنها ارزش های انسانی، آزادی دموکراسی و حقوق بشر، و عروج انسان بسوی کمالات و نوید تولد انسان گمشده مولوی و سعدی و ادامه حرکت بسوی کمال، و ظهور ((اشرف مخلوقات)) متوقف گردد.

۲- آسیب دیدن سپر حفاظتی لایه اوزون، در نتیجه بالا رفتن درجه حرارت جو زمین، ذوب شدن یخ های قطبی، بالا آمدن آب اقیانوس ها دریاها و جاری شدن سیلاب های مخرب، نفوذ اشعه ماورا بنفش به چهار دیواری خانه زمین ما.

امروزه تحقیقاتی که توسط ماهواره های امریکا انجام شده نشان می دهد که در بالای جو زمین در قطب جنوب حفره ای در لایه اوزون بوجود آمده است این پدیده بعلت زیاد شدن گاز اکسید کربن در جو است که بنام پدیده ((گرمای گلخانه ای)) نامیده می شود. در واقع اکو سیستم اتمسفر و اکو سیستم کیهانی هستند که در تخریب محیط زیست ایفای نقش می کنند.

۳- انفجار جمعیت و عواقب ویرانگر آن، در این حالت نیز اکو سیستم جمعیتی است که می تواند اثر گذار باشد و به دلایل و جهات مختلف موجب تخریب محیط زیست شود.

۴- محدودیت منابع انرژی، معادن و منابع آب و خاک در این مورد هم ((اکو سیستم منابع و معادن)) و ((اکو سیستم آب و خاک)) در عوارض و عواقب فاجعه بار کمبود مواد غذایی اثر گذار خواهد بود.

۵- جنگ های اتمی جهانی که موجب ویرانی گسترده و از بین رفتن آبادی ها و انسان ها می شود. در این حالت نیز تشعشعات اتمی

به آلوده شدن اکو سیستم جو و اتمسفر مربوط می شود که مهمترین عامل مخرب به شمار می آید .

- ۶ بلایای آسمانی ، و برخورد اجرام آسمانی بزرگ ، سیارک ها با زمین ، خارج شدن زمین از مدار ، آتش سوزی سراسری زمین و غیره ، در این حالت نیز اکو سیستم کیهانی است که عامل تعیین کننده ابعاد فاجعه خواهد بود . بطوری که ملاحظه می شود مسائل محیط زیست ، حفظ و یا تخریب آن خیلی مهمتر از آن است که بتوان با آن بسادگی برخورد کرد .

آقای جرج پر کینز از صاحب نظران محیط زیست ، علت سقوط بسیاری از تمدن ها را تخریب محیط زیست توسط انسان ها دانسته است و برای تمدن های معاصر نیز هشدار داده است . شور شدن آب ها و خاک ها ، پدیده کویری شدن (پیشروی کویر) از بین رفتن جنگل ها و پوشش نباتی ، خشک شدن تالاب ها و آلودگی آنها ، از بین رفتن حیات وحش ، آلودگی هوا ... موجب تخریب محیط زیست و در نهایت منجر به از بین رفتن تمدن ها خواهد شد و امروزه آثاری از تمدن های باستانی وجود دارد که در اثر بهم خوردن تعادل طبیعت و اکو سیستم ها و تخریب محیط زیست از بین رفته اند .

در دهه های اخیر به دلیل شتاب گرفتن مشکلات محیط زیست ، از مقیاس محلی و منطقه ای تا مقیاس جهانی و درک عمیق تر از خطرات تخریب آن ، حفظ سلامت محیط زیست و ضرورت توجه جدی به مسئله توسعه پایدار در دستور کار مردم متمدن و دولت های متعهد جهان قرار گرفته است و نهادهای غیر دولتی در این عرصه نقش مهمی بعهده دارند . در چنین شرایطی است که .. یاشیل میشو اهمیت بیشتری پیدا می کند و وجود چنین نهادی در شهرستان شبستر یک ارزش فرهنگی به حساب می آید ، و همکاری و همیاری همگان را می طلبد .

آینده جهان و حفاظت از محیط زیست .

سیاره ما تنها سیاره سبز منظومه شمسی است که انسان ، این فرزند ناخلف با کارهای بی رویه خود آنرا به نابودی می کشد . آینده جهان در خطر است ((این یک هشدار جدی است)) با این حال به اعتبار توجهی که دنیای متمدن به مشکلات جهانی و حل آنها دارد این امیدواری وجود دارد که در ادامه قرن بیست و یکم برنامه های زیر مجدانه دنبال شود .

- ۱ لازم است برای مدیریت دهکده جهانی ، در تمام زمینه ها ، بویژه در حفاظت از محیط زیست نظم و قانون بوجود بیاید چرا که مدنیت با قانونمندی اداره می شود .

- ۲ لازم است منابع آب در سطح جهان تحت کنترل در آید .

- ۳ لازم است علم ژنتیک و شیمی و اصلاح نژاد بیش از پیش به حل مشکلات کمک کند .

- ۴ لازم است سلول های گیاهی و حیوانی جدیدی ساخته و پرداخته شود .

- ۵ در عرصه کشاورزی و تهیه مواد غذایی ، با توجه به محدودیت آب و خاک در دنیا بویژه در مناطق خشک و نیمه خشک باید استفاده از گلخانه ها با مساحت های کلان و محیط های کنترل شده بزرگ و کشت هیدروپونیک بصورت وسیع و گسترده رایج شود .

- ۶ لازم است آفات و بلایای طبیعی بیشتر تحت کنترل در آید .

- ۷ لازم است ((مهندسی آبیاری و آبادانی))

() در سطح روستاها ، و واحد کشت آبی مکانیزه گسترش بیشتری پیدا کند .

- ۸ لازم است نرخ رشد جمعیت بطور جدی کنترل شده ، و سخن سعدی بزرگوار به فراموشی سپرده شود که می فرماید ((هر آنکس که دندان دهد نان دهد !)) .

- ۹ لازم است فرصت های لازم بوجود آید تا ملت ها به آگاهی و فرهنگ متعالی ، برسند که پیش شرط مهم جهت دستیابی به دموکراسی و آزادی و اعتلا مادی و معنوی جوامع بخواب رفته و خواب آلوده جهان سوم است . خرافه زدایی و فرهنگ سازی و مبارزه با جهل و مبارزه با کولونی زهد فروشان و خردستیزان از اهم مسایل پیش روی رسالت مردم جهان عقب مانده در دهه های آتی است .

- ۱۰ لازم است همراه با جهل زدایی با فقر که مادر بسیاری از مفاسد است مبارزه شود .

آموزش همگانی و مجانی پیاده شود . بهره مندی از حداقل مواهب و حرمت انسانی استبداد زدایی ، حرکت بسوی آزادی و آزادی انسان ها رسالت هایی است که بر دوش نسل فعلی و آتی ، بویژه در جهان سوم است . جهان سوم بخواب رفته باید بداند که اگر بیدار نشود و بخود نیاید ، با توجه به محدودیت های جدی امکانات زیستی کره زمین ، در جهانی که قانون ((تنازع بقا)) و ((انتخاب اصلح)) بر آن حاکم است ، توسط جهان پیشرفته که صاحب ((زر و زور و شعور)) است بلعیده خواهد شد البته بسیار فاجعه بارتر از آنچه امروز اتفاق می افتد .

- ۱۱ لازم است به علم اکولوژی و زیست محیطی و نهادهای مربوطه وزن و بهای خیلی بیشتری داده شود .

- ۱۲ فضای سبز باید در شهرها گسترش بیشتری بیاید .

- ۱۳ روش های آبیاری نوین و تحت فشار و روش های کشت و کار علمی و مهندسی جایگزین روش های سنتی شود .

- ۱۴ لازم است از انرژی های سالم ، انرژی خورشید ، باد و ... استفاده بیشتری به عمل آید .

- ۱۵ لازم است از اراضی لم یزرع فعلی ، آب های شور و لب شور ، با استفاده از فن آوری های پیشرفته حداکثر استفاده ممکن بعمل آید . در این میان مردم ایران ، با سابقه تاریخی چندین هزار سال ، اگر نتواند بخود آید و از فن آوری های جهان پیشرفته بدرستی استفاده کند (که تاکنون با وجود ادعاها و شعارهای بسیار نکرده است) محکوم به زوال خواهد بود و این هم یک هشدار جدی است . متأسفانه قرن هاست که ((خواجه در فکر نقش ایوان است)) و معلوم نیست که ویرانی ها کی و چگونه مرمت پیدا خواهد کرد و ((این دفتر خالی تا چند و تا چند ورق خواهد خورد)) .

فعالیت های زیست محیطی لازم در شهرستان شبستر .

همانگونه که گفته شد بیش از سیزده سال است که تشکل غیر دولتی (..) محیط زیست یاشیل میشو شهرستان شبستر در عرصه حفظ محیط زیست و منابع طبیعی در چارچوب فعالیت های فرهنگی، اجتماعی آموزشی و ...، با حفظ ماهیت مردمی ایفای نقش کرده است.

برای ادامه لازم است برنامه های این نهاد، با کمک های همه جانبه مردمی و حمایت های دولتی، در جهات زیر گسترش پیدا کند.

۱- توسعه فضای سبز.

۲- فعالیت برای ایجاد شبکه فاضلاب شهری و تصفیه آن.

۳- تلاش برای ایجاد منابع تبدیلی ضایعات و زباله و استحصال کود.

۴- ارائه آموزش های لازم زیست محیطی به مردم، جوان ها و دانشجویان.

۵- تلاش برای پیشگیری از خشک شدن رضائیه.

۶- پیگیری برای اجرای طرح ملی انتقال آب خام بوسیله شبکه تحت فشار و آبیاری فضا های سبز با روش های آبیاری بارانی و قطره ای، طرح ملی وزارت کشور که در بسیاری شهرهای درجه ۱ و درجه ۲ ایران توسط شهرداری ها اجرا می شود.

۷- پیگیری برای بسط فرهنگ ورزش در بین اقشار مختلف جامعه، و پیگیری برای ایجاد امکانات لازم توسط مسولین دولتی، ایجاد و تجهیز ورزشگاه ها.

۸- پیگیری برای ایجاد امکانات لازم برای جلب جهان گردان و ایران گردان به منطقه.

۹- بسط فرهنگ بازگشت به طبیعت، و آشتی با آن.

مقاله منتشر شده در مجله برزگر- آب و آبیاری مرداد ۱۳۹۱

دکتر جمشید خیرابی عباس عادل نی